

СУЧАСНА ПОДАТКОВА СИСТЕМА ТА НЕОБХІДНІСТЬ ЇЇ РЕФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ

Ідеальна податкова система не функціонує в жодній із країн світу, тому, що просто не існує ідеальної податкової системи, яка позбавлена будь яких недоліків. Громадяни країн завжди незадоволені тим, що повинні сплачувати податки, але оскільки держава не в змозі ефективно функціонувати за відсутності податкового механізму, вона повинна створити такі умови, які будуть найбільш сприятливими для платників податків.

Над питаннями реформування податкової системи України працюють такі українські науковці: В.Л. Андрущенко, П.В. Мельник, А.М. Соколовська, А.Н. Тищенко, А.І. Крисоватий та інші. В даний час питання реформування податкової системи – одне із найбільш актуальних, у процесі розвитку в Україні ринкових відносин та інтегрування української економіки в світовий ринок. Економіка України в останні роки функціонує в умовах високого, незбалансованого, завищеного фіскального тиску. На сьогодні система оподаткування, методи збору податків та контролю за їх сплатою стають основою для корупції та розвитку тіньової економіки. Це стає причиною того, що в належному обсязі не поповнюється дохідна частина бюджету, а від так скорочуються соціальні видатки та видатки розвитку, збільшується частина невдоволеного населення. Виникає брак коштів на підтримку освіти, культури.

Отже, виникає необхідність дослідження питань, пов'язаних із впливом податкової системи на основні економічні процеси, оскільки для подолання негативних тенденцій і з метою підвищення рівня ефективності оподаткування необхідне подальше удосконалення як системи оподаткування в цілому, так і окремих податків.

Насамперед, слід визначити що являє собою податкова система. Податкова система – термін, що означає сукупність податків, зборів, інших обов'язкових платежів та внесків до бюджету і державних цільових фондів, які діють у встановленому законом порядку [1, с15].

Традиційно виділяють чотири основні функції податкової системи:

- 1) фіскальна – коли податки використовуються для формування фінансових ресурсів держави;
- 2) розподільча – коли за допомогою податків відбувається розподіл валового внутрішнього продукту між юридичними та фізичними особами, сферами та галузями економіки, державою в цілому;
- 3) регулююча – коли податки використовуються, як інструмент впливу держави на економічні та соціальні процеси в суспільстві;
- 4) контролююча – полягає в спостереженні та дотриманні вартісних пропорцій у процесі створення та розподілу доходів між різними суб'єктами економіки.

Аналізуючи податкову систему України можна виділити ряд недоліків, серед яких слід зазначити наступні:

- існування великої кількості малоефективних податків;
- досить сильне податкове навантаження на економіку;
- низький рівень податкової культури населення – розповсюдження різноманітних схем ухилення від оподаткування;
- акцизний збір недостатньо виконує свою функцію – збільшення споживання шкідливих для здоров'я людини товарів. Це можна пояснити низькими ставками податку, які значно відрізняються від європейських;
- не відбувається вдосконалення податку з доходів фізичних осіб, тобто не відбувається виведення доходів «із тіні»;
- держава несвоєчасно виконує своє зобов'язання, щодо відшкодування ПДВ підприємствам;
- відсутність раціональності у структурі внесків до Пенсійного фонду та інших соціальних фондів, в наслідок цього в Україні основний тягар внесків перекладається на роботодавців [2, с21];
- низька зацікавленість місцевих органів влади у формуванні сприятливого бізнес-клімату, створенні нових робочих місць, активізації економічної діяльності. Це спричинено тим, що за місцевими органами влади закріплена не велика кількість надходжень від податків, а тому й стимулів у місцевих органів влади немає;
- надмірну фіскальну спрямованість і не врахування інших завдань, таких як стимулювання виробництва, інновацій, інвестування, розвиток підприємницької діяльності [3, с 257] .

Розглянувши сучасну податкову систему України, можна стверджувати, що вона має досить низький рівень ефективності. Саме через наведені вище проблеми, можна говорити про незначний рівень узгодженості інтересів між платниками податків та державою. Лише тоді, коли платники податків, мають якісь стимули до сумлінної та своєчасної сплати податків, можна говорити, що податкова система є ефективною. В Україні згідно з Бюджетним кодексом України виділяють 2 групи податків:

- 1) загальнодержавні податки і збори
- 2) місцеві податки і збори [4].

В середньому українські підприємства на складання податкових звітів і сплату податків витрачають 657 годин в рік. Також, можна додати, що недосконалість нормативно-правової бази спричинює ухилення фізичних і юридичних осіб від сплати податків. Саме тому, потрібно проводити реформування Податкового Кодексу, де будуть запропоновані різноманітні ставки та принципи оподаткування, зменшиться податковий тиск на бізнес, що призведе до його активізації та створення більш простого та зрозумілого податкового обліку. Використання досвіду реформування податкової системи у високо розвинутих державах (зокрема європейських) для вирішення цієї проблеми могло б допомогти. Але перш ніж використовувати досвід певної країни у реформуванні податкової системи, слід проаналізувати його і з'ясувати чи підходить він для України. Також, вагоме значення мають різні міжнародні організації, зокрема МВФ, група Світового банку. Вони надають консультації по проведенню різноманітних реформ, в тому числі проведенні податкової реформи. Але, на жаль інколи їх рекомендації можуть не відповідати інтересам держави.

Тривала нестабільність економічної ситуації в країні супроводжується значною кількістю закликів до реформування податкової системи, а саме: корупція, непрозорі схеми управління податками і зборами, тінізація економіки, відсутність довіри населення до податкової служби, тому нашій державі слід розпочати з наступного:

- 1) внести зміни до структури податкової системи. В першу чергу це зменшення кількості малоефективних податків і зборів;
- 2) створення більш простої системи оподаткування;
- 3) за місцевими бюджетами потрібно закріпити половину надходжень від податку на прибуток підприємств. Це буде найбільш ефективним стимулом для місцевих органів влади у належному контролі за стягуванням податку.

4) податок з доходів фізичних осіб. Потрібно застосовувати методи, завдяки яким можна буде вивести доходи із «тіні» з метою недопущення ухилень від сплати податків;

5) акцизний податок потрібно реформувати шляхом впровадження європейських положень при справлянні акцизного податку. Він повинен мати більший регулюючий вплив на ціноутворення тих товарів, які є шкідливими для здоров'я людини;

6) слід підвищити ставки податку на всі види викидів і скидів, забруднюючих довкілля, речовин. Також позитивні наслідки мало б створення диференціації ставок податків, з метою стимулювання підприємств до зниження та дотриманням лімітів викидів шкідливих речовин в атмосферу, впровадження нових технологій у виробництво. Це було б одним із етапів подолання екологічної кризи в Україні.

Для проведення ефективної реформи податкової системи слід зробити наступне:

- працювати над забезпеченням макроекономічної, соціальної та політичної стабільності;
- працювати над створенням сприятливого бізнес-клімату в Україні;
- потрібно провести реформу бюджетної системи, в якій частина доходів від податків будуть надходити до місцевих бюджетів;
- потрібно подолати корупцію через забезпечення прозорості економічних стосунків;

- використовувати бюджетні кошти потрібно ефективно, цілеспрямовано;
- потрібно збільшити частину видатків на «інвестування в людський капітал».

Україна має недосконалу податкову систему, в якій існує чимало проблем, що потребують вирішення. Тому реформування податкової системи має дуже важливе значення, так як це спричинить ряд позитивних наслідків. Кінцевим результатом реформування податкової системи стане запровадження сучасної податкової моделі, яка максимізує вирішення фіскальних проблем країни, запобігатиме нестабільності надходжень, викривленням, нерівномірності і несправедливості в оподаткуванні. Крім цього, саме процес реформування створить прозорі умови та відносні конкурентні переваги ведення бізнесу та здійснення інвестицій в Україні. Все це дає підстави сподіватись, що поступово створяться передумови зростання народного добробуту і більш динамічного економічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Кириленко О.П. Фінансове право / Кириленко О.П. — Велес, 2008р. — 611 с.
2. Ярошенко Ф.О. Реформування податкової системи в Україні в контексті прийняття Податкового Кодексу / Ярошенко Ф.О. — Фінанси України, 2010р. - №7.
3. Василик О.Д. Податкова система України / Василик О.Д. — Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки, 2013р.-№4.
4. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року /Голос України від 04.08.2010 — № 143.